

L o k a l h i s t o r i e m i d t i N o r d s j æ l l a n d Jubilæumsskrift

i 140 år 1873-2013

Dette er også Lokalhistorisk Nyt nr. 3, sept. 2013, 10. årgang
fra Alsønderup-Tjæreby Lokalarkiv
i Hillerød Kommune
-et arkiv for almindelige menneskers historie og egnshistorie-

Alsønderup-Tjæreby Lokalarkiv sender en stor tak for sponsorstøtte i 2013 til arkivet fra

Nordea-fonden, Nordea Bank Hillerød Afd., Slotsgade 44. 3400 Hillerød, tlf. 48 20 11 07,
Fax 48 26 33 56, www.nordea.dk.

Entreprenørfirmaet Brødrene Jørgensen I/S, Klostergården, Frederiksværksgade 168, 3400 Hillerød. Tlf. 4821 0428. Fax 4821 0458. Mobil 4826 2804 (Henrik Jørgensen). Mobil 2146 2805 (Steen Jørgensen).

Nordtag A/S v/ direktør Jørgen Simonsen, Mestervangen 7, 3220 Græsted.
Tlf. 48 36 36 36, fax 48 36 36 30, www.nordtag.dk

Thorkild Jørgensen VVS Aps., Aut. VVS-installatør, Ryagergårdsvej 3, Annisse, 3200 Helsingø.
Tlf. 48 79 13 60, mobil 20 11 85 57.

G. D. A. , tømrer- og snedkermester Gert Dyrlov Andersen, Torsholms Allé 8, Tulstrup, 3400 Hillerød. Tlf. kontor 4828 5550, mobil 2028 9950, fax 4828 6746

Tømrer Lodberg Aps., Syrenvej 1, Tulstrup, 3400 Hillerød. Tlf. 48 28 34. Bil. 21 28 68 29.,
Fax. 48 28 65 36.

Kontorland A/S - Alt Til Kontoret. Industrivænget 15, 3400 Hillerød.
Tlf. 48 25 36 66.- <http://www.kontorland.dk>

DanBolig, Søderberg/Nielsen Aps. Frederiksværksgade 7, 3400 Hillerød. Tlf. 48 24 21 11,
Fax 48 24 21 11. E-mail: Hilleroed@danbolig.dk

Joan & Ole Starks Gårdbutik. Harløsevej 164, Harløse, 3400 Hillerød. Tlf. 4824 6361.

Hallum Electric, Aut. El-installatør, Tulstrup Have 9, Tulstrup, 3400 Hillerød, Tlf, 4828 7813.
Mobil 22 90 78 13, www.hallumelectric.dk E-mail: fh@hallumelectric.dk

Harløse V V S, Aut. Gas-, vand- og sanitetsmester, Harløsevej 172, 3400 Hillerød.
Tlf. 48 25 04 49 www.harloesevvs.dk E-mail: vvs@harloesevvs.dk

HHM Ejendomme Aps., Ejendomsudvikling og rådgivning. Frydenborgvej 27 K, 3400 Hillerød,
Tlf. 4822 2828, mobil 60 43 28 28, www.hhmejendomme.dk, e-mail: hhm@hhmejendomme.dk

Ullerød Superbrugs. Midti Lokalarkivets medlemskreds, Start dagens indkøb tidligt – vi åbner alle hverdage og lørdage kl. 7.00. Frederiksværksgade 119, Ullerød, 3400 Hillerød. Tlf. 4826 0289.

Dines Jørgensen og Co. A/S ,Rådgivende Ingniorer F.R.I. Kirsebæralle 9-11.,Ullerød, 3400 Ullerød. Tlf. 48 26 06 66. E-mail: dj@dj-co.dk - www.dj-co.dk

Hanne & Gert Weidekamp, "Kulsviergården", Pibe Møllevej 7, Alsønderup, 3400 Hillerød.
Tlf. 28 88 79 80. E-mail < Weidekamp@os.dk >

P.M. Belægning, Brolægnings-, flise- og anlægsarbejder v/ Palle Madsen, Ravnsbjergsbjergvej 16, Nejedø, 3400 Hillerød. Tlf. 48 28 69 44, biltlf. 23 25 05 06, fax 48 28 69 53,

Støtteforeningen for Alsønderup Sogn

Forord af formanden for Frederiksborg Svendeforenings bestyrelse Ole Stark

Det er med stor glæde, Frederiksborg Svendeforening kan fejre sit 140 års jubilæum i 2013. Foreningen opfylder den dag i dag sine formål og er livskraftig uden at være trykket af alderen.

Med taknemmelighed mindes vi de mange, som gennem de 140 år har ydet deres indsats i foreningens bestyrelse og har opfyldt dens formål, i nutiden især med at skaffe boliger til rimelige priser til mange af foreningens medlemmer.

Der er til stadighed medlemmer på venteliste efter tur, til der bliver ledige lejligheder. Det er billigt at være medlem, for tiden 300 kr. om året. Jo før man melder sig ind, jo før kommer chancen for at leje en af foreningens lejligheder.

Foreningen har bygget og fornyet, når det har været muligt. Antallet af lejligheder er øget. De ældste er moderniseret og ført frem til nutidens krav. Det er lykkedes at holde huslejen på et rimeligt niveau. Vedligeholdelse sker i den takt, der er penge til det.

Det selskabelige fællesskab, den indbyrdes samhørighed, som også var et af svendenes formål ved at oprette foreningen, fortsætter med en herlig sommerudflugt ud i det blå og en juletræsfest i Frederiksborgcentret. Venlige sponsorer støtter.

Foreningens oprindelige nødvendige sygehjælp og udlånsvirksomhed er i nutiden gjort overflødig af samfundets andre støtteordninger og lånemuligheder, så den del af virksomheden hørte op for snart mange år siden.

Udlejning af gode boliger til rimelige priser har i mange år været foreningens kerneydelse. Den kerneydelse er vi glade for og stolte af at kunne videreføre mange år endnu.

Frederiksborg Svendeforening er absolut nutidig og levende.

Ole Stark

Frederiksborg Svendeforening i 140 år

En beretning skrevet af Ole Blåkilde, Alsønderup-Tjæreby Lokalarkiv.

Protokollerne over bestyrelsens møder og generalforsamlingerne siden stiftelsen i 1873 er bevaret i det lokalhistoriske arkiv på Hillerød Bibliotek.

Søndag den 5. okt. 1873 samledes 24 håndværkssvende og stiftede foreningen. Man holdt i mange år altid bestyrelsesmøder og general-forsamlinger på søndage, ugens eneste fridag, og efter få år altid på gæstgivergården "Sjælland".

Protokollen rummer desværre ikke vedtægt og formål. Foreningens ældst bevarede love er vedtaget på generalforsamlingen i 1885 og så trykt. De må rumme de oprindelige love fra 1873 med de ændringer, som man har vedtaget gennem de 12 år siden stiftelsen.

Lovene omfatter 44 paragraffer. De er set med nutidens øjne forbilledlige i foreningsretlig henseende, både hvad angår formuleringer og dækningsområder. Selvom sprogbrugen nu er lidt anderledes, kunne de næppe være udformet bedre i nutiden.

Svendeforeningens seks formål fra 1885

- 1) At understøtte medlemmerne i sygdomstilfælde og (tilføjes i 1892) ved dødsfald.
- 2) At knytte medlemmerne sammen, så nøje som muligt, ved at holde et fælleslokale fri til afbenyttelse til selskabelige sammenkomster for foreningens medlemmer en gang ugentlig.
- 3) At oprette en alderdomsunderstøttelse, som ene og alene vil komme foreningens medlemmer til gode.
- 4) Så snart foreningens formue er stor nok dertil, da er det tanken at bygge en stiftelse til trængende af foreningens medlemmer og deres hustruer til bolig for dem, og senere et ugentligt bidrag i penge til understøttelse.
- 5) At oprette en lånekasse, hvor foreningens medlemmer på billige betingelser kan låne penge.
- 6) Så vidt muligt at anvise foreningens medlemmer arbejde og anbefale hinanden, som en pligt for foreningens medlemmer.

Hvert af de fem første formål vil senere blive omtalt. Det sjette var et mundtligt netværk, som ingen mere ved noget om, og som på et tidspunkt udgik.

Økonomien

Det er klart, at foreningens fem formål ikke var gratis, og at medlemsbidrag var nødvendige. Kontingentet blev i 1873 ved stiftelsen sat til 2 mark månedligt, det svarede til 66 øre, da Danmark i 1875 fik kronemøntfod..

Herover en mark, som også var 16 skilling. Der gik 6 mark eller 96 skilling på en rigsdaler.

I 1874 besluttedes, at kontingentet ved indførelsen af kronemøntfod i 1875 skulle være 1 krone pr. måned, svarende til hidtil 3 mark. Med lovene i 1885 ændredes kontingentet til et indskud på 1 krone og et månedskontingent på 72 øre. De 54 øre var til foreningens sygekasse, de 18 til dens alderdomskasse. Der var dengang et ganske anderledes prisniveau, end vi kender, så beløbene kan slet ikke sammenlignes med nutiden. En dagløn var vist et par kroner dengang. Der skete siden reguleringer opad af kontingentet, især efter 1. og 2. verdenskrig.

Der var dengang kun to måder at kræve penge ind på, enten ved at folk mødte og betalte, eller ved at nogen gik rundt og opkrævede pengene. Det sidste var nødvendigt i Svendeforeningen. Postgirosystemet indførtes først i 1920 og slog ikke igennem i foreninger før en del år efter 2. verdenskrig, men er nu yt igen på grund af den opskruede pris, 40 kr., for at sende et kontingent.

Svendeforeningen antog næsten fra starten et bud, som for beskedne ydelser gik medlemskredsen rundt månedligt eller mindst kvartalvis og indkasserede foreningens kontingenter. Da medlemstallet i 1940 var nået helt op ca. 1.000, antog man to bude til at nå opkrævningen rundt.

Hvorfor blev navnet Frederiksborg Svendeforening og ikke Hillerød Svendeforening?

Jo, byens navn var **Frederiksborg** blandt folk i by og i omegn i 1873, dengang Svendeforeningen blev stiftet. De oprindelige beboere sagde endnu ikke Hillerød. Min farmor var født i 1873 på Ellegården på Tulstrup Mark, og hun sagde også Frederiksborg og ikke Hillerød.

Også postkontoret i byen stemplede "Frederiksborg" og ikke Hillerød, som ses på poststemplet på et brev sendt til foreningens formand stemplet med datoen 11.10.03. Selv om der i adressen er skrevet "Hillerød", hed postkontoret altså Frederiksborg.

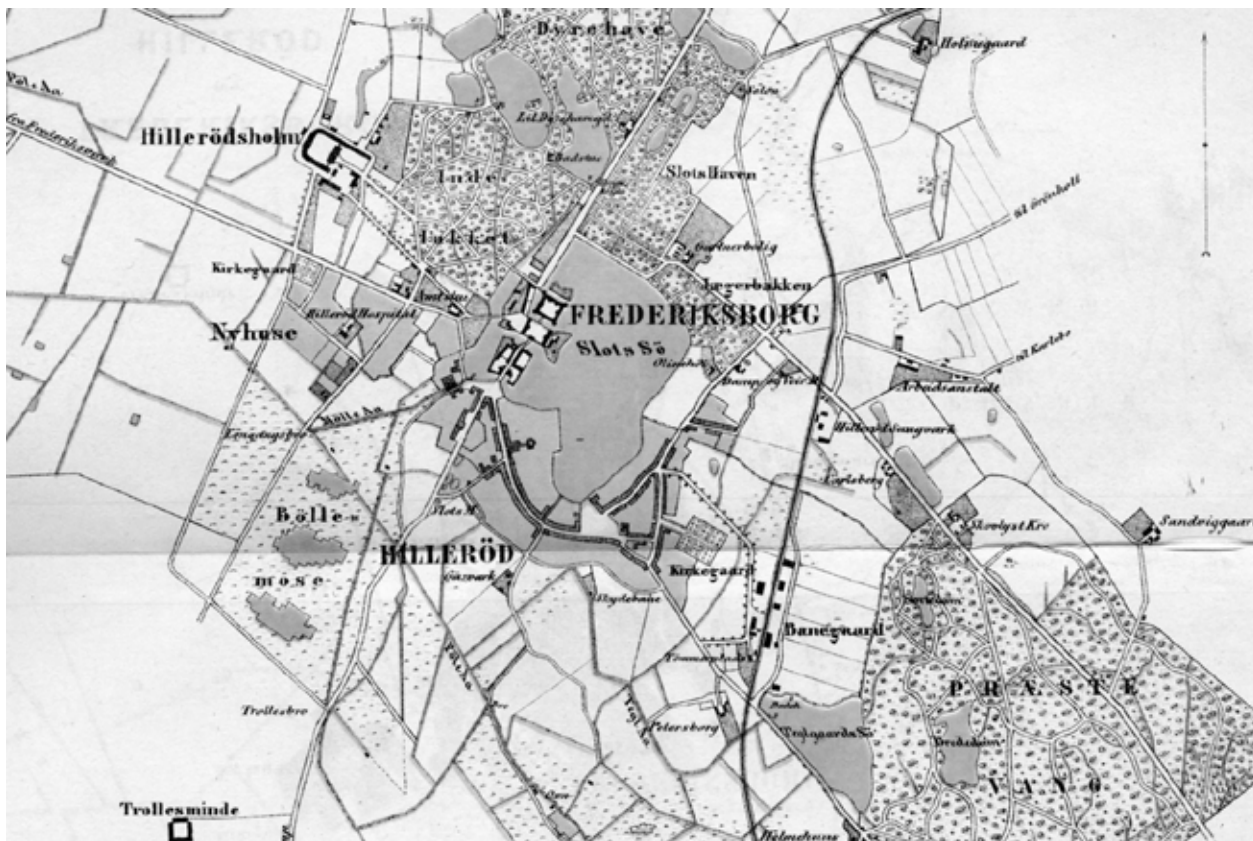
Det var altså helt efter lokal navneskik i 1873, at foreningens navn blev Frederiksborg Svendeforening og ikke Hillerød Svendeforening. Det var vistnok først, da postvæsenet senere fik problemer med breves adressering mellem Fredensborg og Frederiksborg, at Hillerød-navnet slog helt igennem

Brevets ufuldstændige adresse viser, hvor lokal byen var. Det var tilstrækkeligt at skrive erhverv, navn og så Slotsgade uden gadenummer.

Byen på stiftelsestidspunktet

Vi må se på datidens samfund i forhold til de formål, Svendeforeningen opstillede for sin virksomhed. I 1870 havde Hillerød Købstad i følge "Trap 1872" 2.533 beboere og Frederiksborg Slotssogn 1.342, så det var tæt på, at alle vidste, hvem hinanden var. I samfundets top kendte man næppe alle i samfundets nederste lag, men der vidste man jo nok, hvem der var i toppen, og man kendte alle sine ligestillede.

Jernbanen kom til Hillerød i 1864, men på kortet ses, at byen i 1870 slet ikke var vokset ud til banegården endnu. Næringsfrihedsloven ophævede fra 1862 købstædernes monopol på handel, en række håndværk og anden fabrikation.

Så lille var Hillerød Købstad og Frederiksborg Nyhuse i 1870, kortudsnit fra "Trap" 1872.

Flere virksomheder fik i de kommende år dampmaskiner og blev industrielle. Håndværkslaugene mistede deres ret til at begrænse antallet af mestre i købstaden og fastsætte priser. Håndværkssvendenes tætte tilknytning til mestre med kost og logi og uden mulighed for ægteskab løsnedes. Det gav dem mere frihed, men også mindre tryghed. Disse vilkår vil vi sammenholde med Svendeforeningens formål.

Hvem var foreningens medlemmer ?

En hver uberygtet håndværkssvend under 40 år kunne optages i foreningen, forudsat han havde aflagt svendep prøve eller bevist afsluttet læretid.

I 1873 indmeldte 60 sig. De fordelte sig således på fag:

10 snedkere, 6 bagere, 5 skomagere, 5 sadelmagere, 5 garvere, 5 karetmagere, 4 smede, 3 tømrere, 3 cigarmagere, 2 trædrejere, 2 metaldrejere, 2 farvere, 2 murere, 2 hjulmænd, 2 formere, 2 malere, 1 bogbinder, 1 maskinarbejder og 1 dupmager.

I de næste år blev flere andre fag repræsenteret. I 1874/75 en møller, en stenhugger, en typograf, en instrumentmager, en rebslager. I 1875/76 en possementmager, en skorstensfejer, en modelsnedker, en skrædder, en slagter, en brygger, en tøffelmager, en gartner, en blikkenslager og en pottemager.

I de kommende år kom der yderligere fag som møllebygger, brolægger, glarmester, barber, urmager, savskærer, fyrbøder, træskomand, børstenbinder og billedhugger. Man skal dog helt frem til 1932, før generalforsamlingen vedtog, at tjenere kunne optages.

Alle medlemsfortegnelser for hvert år er intakte. I de første mange år skrev man medlemmets fag og navn, men ingen adresser. Byområdet var ikke så stort, at det var nødvendigt. Man kendte hinanden. For hvert kvartal skrev man indbetalingerne.

Medlemmernes fag var meget vigtigt. Det blev altid tilføjet foran navnet. Der lå en stolthed i at være faglært og i at være en gruppe af faglærte. I foreningens loves § 5 fra 1885 bestemtes dog, at ” **Overgang til en anden stilling forhindrer ikke i at vedblive at være medlem**”.

Nogle af håndværkssvendene blev selvfølgelig også med tiden selvstændige, men det ændrede ikke i deres rettigheder som medlemmer af Svendeforeningen, f.eks. til lån, og mange forblev som medlemmer. De fleste havde nok enkeltmandsfirmaer.

I Svendeforeningens kontorlokaler er mange af væggene beklædt med store, gamle håndværkerbannere, hver med sit fags symboler, let falmede. De har været brugt til tidligere tiders parader og fester, men der vides ikke længere noget sikkert herom og kendes tilsyneladende heller ikke fotos derfra.

Svendeforeningen var i 1873 forud for sin tid

I 1800tallets sidste snes år dannede en række befolkningsgrupper forskellige fælleskaber, foreninger, organisationer, oftest med deres erhverv og placering i samfundet som udgangspunkt. Mange blev presset af den tekniske, industrielle, økonomiske og politiske udvikling. Den ene gruppe så, hvordan de andre gjorde og tog ved lære. Svendeforeningen var her forud.

Det er i nutiden nok svært at leve sig ind i de skarpe classeskel, der dengang var mellem de forskellige befolkningsgrupper, især mellem land og by, men også ude på landet og inde i byen. Der var skodder mellem borgerskabet og underklassen i byerne. Borgerskabet var de uddannede, de erhvervsdrivende, embedsmændene, de som ejede noget og havde gode indtægter. Underklassen i byerne var alle dem, der skulle leve af at arbejde for andre, leje deres boliger af andre og købe deres fornødenheder hos byens købmænd.

Der var intet socialt sikkerhedsnet under hverken borgere eller andre, men de, som ejede noget, kunne bedre modstå følgerne af indtægtsnedgang, sygdom og dødsfald. De, der intet ejede, som f.eks. håndværkssvendene, havde intet at stå imod med.

Håndværkssvendenes fælles formål med at stifte Svendeforeningen var klart at skaffe sig og deres familier mere tryghed og forbedre deres livsvilkår på områder, hvor der var nogle behov. Som alle andre grupper måtte man definere, hvem der udgjorde dette fællesskab, så man havde nogle ydre rammer. Det blev så et fællesskab af håndværkere, som havde et svendebrev eller på anden måde havde gennemført en læretid.

Der er grund til at fremhæve stifterne for deres fremsynethed og tillid til, at de ved deres fællesskab kunne løfte sig selv og deres familier opad. Vi skal opfatte stiftelsen af Svendeforening som en dybt alvorlig sag for medlemmerne.

De ville rydde sig en plads i datidens og fremtidens samfund, som andre grupper på den tid også gjorde eller havde gjort. Svendeforeningen havde intet i sine formål, som bragte den på kollisionskurs med andre grupper.

Vi vil nu se mere på Svendeforeningens oprindelige formål sammenholdt med samtiden ved stiftelsen.

Understøttelse ved medlemmers sygdom og dødsfald

Uarbejdsdygtighed ved sygdom i 1873 var en katastrofe. Indtægten hørte op, og der var ingen offentlig støtte ved sygdom og dødsfald. Når man ikke kunne passe sit arbejde, blev man oftest fyret. Svendeforeningens vigtigste formål fra starten var bistand og understøttelse ved sygdom.

Dengang kunne man aftale en total ordning med en læge for alle medlemmer. Foreningen antog og betalte en læge, så medlemmerne fik fri læge hos ham, dog kun hvis de boede i Hillerød og Frederiksborg Slotsogn. Med årene skiftede man læge, nogle gange efter afstemning på generalforsamlingen om, hvem det skulle være. Fra 1903 kender vi en pris. Foreningens årlige lægehonorar var i 1903 3 kr. pr. medlem. Det var vist på den tid almindeligt, at familier, som havde råd til at have en familielæge, betalte med et årligt beløb, og det er et lignende system, som Svendeforeningen her tilstræbte for sine medlemmer.

Nr. _____

Sygeseddel

At.....

medlem af **Frederiksborg Svendeforening** har været syg ifølge lægeattest og uskikket til alt arbejde fra den ..... til den .....

attesteres herved.

Hillerød, den ..... 19 .....

_____ Kr.
_____

.....
Hermed kvitteres .....
..... formand.

I 1893 besluttedes det også at yde medlemmerne fri medicin, dvs, at foreningen betalte apoteksregningerne, dog ikke for krukker og glas. I 1895 vedtog man dog, at medlemmerne ikke kunne få forskellige vine og ølsorter som medicin på foreningens regning. Det var dengang, hvor læger vist somme tider kunne ordinere f. eks. en flaske styrkende portvin.

Under sygdom fik medlemmerne f.eks. i 1904 fri læge, fri medicin og 6 kr. pr. uges sygdom i indtil 26 uger inden for et år. Sygdom skulle mindst vare fire

dage, så fik man tre kroner, over fire dage seks kroner. En håndværkers ugeløn på den tid var nok omkring 12 kr. Sygdom dokumenteredes tilsyneladende ved lægeattest.

I 1908 eller 1909 kom statsunderstøttelsen til sygekasserne, og Svendeforeningens medlemmer blev derfor indmeldt i sygekassen. Det skulle have drænet Svendeforeningens kasse, som vist måtte betale otte kr. pr. medlem ved overførselen til sygekassen. Fri læge og fri medicin fra foreningen hørte nu op, men foreningens meget vigtige sygedagpenge fortsatte i mange år.

Begravelseskassen

Der gik fra 1873 til 1892 før Svendeforeningens begravelseskasse blev oprettet, og den er stadig i funktion. Hjælpen hævedes i 1915 til 75 kr. og i 1920 til 150 kr. Begravelseskassen virker fortsat i 2013. Ved medlemmers eller disse ægtefællers dødsfald ydes i nutiden kr. 1.000.

Lån til medlemmerne

Der blev fra starten givet mange lån på fra 10 til 50 kroner, almindeligst 30 kroner. Man skulle have en kautionist, ingen kunne være kautionister for

Stilling.....

Navn.....

Afdrag paa Laan af   /   194

Kr.....

Betalt   /   194

SVEND BECKER,
Frederiksborg Svendeforenings Laanekasse.

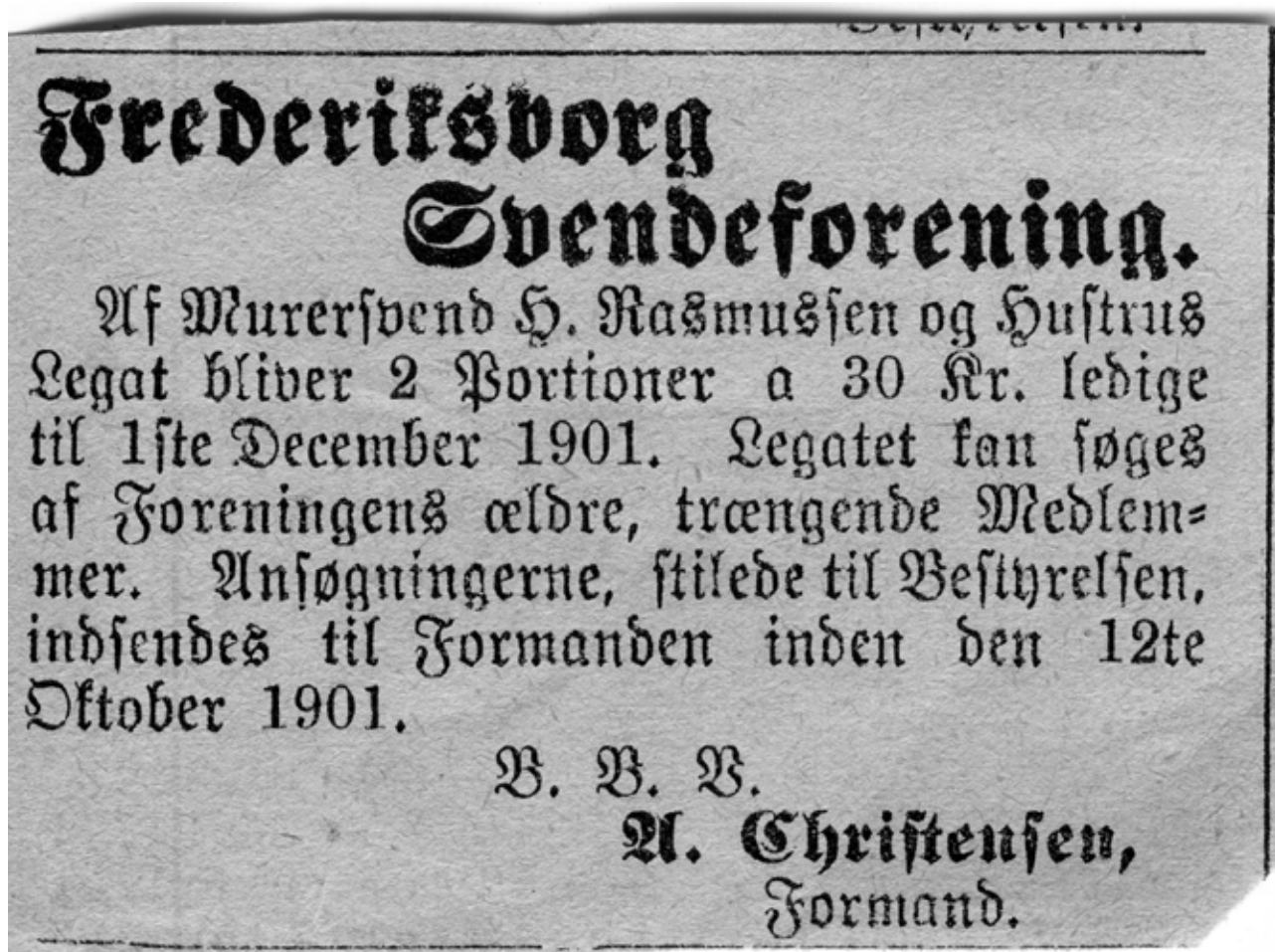
Restgæld.....

hinanden eller kautionist for mere end et lån. Selvfølgelig var der nogle gange problemer med den ratemæssige tilbagebetaling. Det kunne klares ved at forlænge lånet. Inddrivelsesforretninger var tilsyneladende meget sjældne.

Lån bevilgedes af bestyrelsen, og lån var altid de fleste dagsordenspunkter på dens møder. Dette var vigtigt. I 1878 havde en formand på egen hånd afslået et lån uden forelæggelse for bestyrelsen. Der blev ekstraordinær generalforsamling med 29 deltagere. Formanden måtte gå af og en anden blev valgt.

Svendeforeningens legater

Foreningen fik tidligt testamentarisk nogle legatmidler. I 1897 2.000 kr. efter murersvend H. Rasmussen og hustru. I 1916 skænkede drejer Th. Faust ved testamente et legat på 4.000 kr. Foreningen har hele tiden suppleret legatmidlerne op. Ved jul i 1923 kunne foreningen f.eks. uddele rigtig mange portioner à 30 kr. til ældre medlemmer eller disses enker. Der uddeles i 2013 stadig legatmidler til medlemmer efter ansøgning.

Legatportioner annonceredes i 1901. Murer A. Christensen var vist foreningens formand i 23 år og skulle forud have været næstformand i 19 år.

Støbemester Muhlig og hustrus mindelegat

Støbemester Muhlig, vistnok engang Svendeforeningens formand, og hans hustru.

Ægteparrets datter, Selma (1883-1971), døde ugift. Hun havde testamenteret sit hus på Hansensvej og sine øvrige midler til Svendeforeningen på betingelse af oprettelse af et legat i hendes forældres navn, af hvis midler der skulle uddeles portioner til værdigt trængende, enligt stillede kvinder, der har været selverhvervende ved husligt arbejde. Der var i 1973 en sum på ca. 210.000 kr. Legatet har gjort sin gavn, men er nu opbrugt.

Legatopretteren Selma Muhlig som ung.

Det vigtige formål – at skabe fællesskab

Indtil 1873 var der næppe et fællesskab i byen, som håndværkssvende kunne tilknyttes. Et vigtigt formål gennem Svendeforeningen var at opbygge kammeratskab, samhørighed og en fælles indbyrdes tilknytning udover det økonomiske sikkerhedsnet. Midlet var selskabelighed og festligt samvær for medlemmerne og deres pårørende. I 1885 lød formålsbestemmelsen herom **” At knytte medlemmerne sammen, så nøje som muligt, ved at holde et fælleslokale fri til afbenyttelse til selskabelige sammenkomster for foreningens medlemmer en gang ugentlig”**.

I 1904 er bestemmelsen om at holde et lokale fri en dag om ugen for medlemmerne tilsyneladende gledet ud. Bestyrelsesmøder og generalforsamling holdes alle på gæstgivergården ”Sjælland” og altid søndage, dengang eneste fridag. I 1945 er formuleringen blot således: **”At foranledige fornøjeligt samvær og derved skaffe hinanden selskabelig underholdning”**.

Selskabeligheden i byens borgerskab udelukkede i 1870erne grupper udenfor borgerskabet såsom byens håndværkssvende og landboudommen. I 1877 oprettede borgerskabet ”Den bestandig borgerlige forening”, hvor borgerskabet kunne feste, og deres ungdom møde ”passende” selskab. Fra ”Livsens Ondskab” i TV huskes måske Immanuel Thomsens – Tummelumsens – besværligheder med at blive indstillet som medlem af borgerforeningen, og at han ved dens bal stod isoleret sammen med sin mor og forlovede.

”Den bestandig borgerlige forening” fejrede 25 års jubilæum i 1902 på Slotspavillonen. Påklædningent adskiller sig tydeligt fra håndværkssvendenes og deres hustruers på den tid.

For den stedlige landboudom oprettedes ”Klubben Frederiksborg Omegn”, som gennem mere end 100 år festede succesfuldt på hotel Leidersdorff. Der var skel mellem hvem, man havde selskabelighed med, men man efterlignede hinandens arrangementer. Fra 1922 og mange år frem holdt

Svendeforeningen således fugleskydning med optog gennem byen og efterfulgt af fest på Hotel København. Fuglekongernes skjolde hænger nu i foreningens administrationslokale. Svendeforeningen nåede i 1940 op på omkring 1000 medlemmer. Der blev holdt formidable jubilæumsfester, hvor borgmester og andre honoratiores mødte op med gaver.

I vore dage holdes to festlige sammenkomster årligt, begge med god deltagelse – en sommerudflugt i bus ud i det blå med fin middag et eller andet sted og en juletræsfest i Frederiksborg Centret. Deltagelsen gøres billig for medlemmerne ved støtte fra velvillige sponsorer.

Svendeforeningens boliger

Der stod vistnok ikke noget i formålene i 1873 om boliger, men i lovene fra 1885 er følgende formulering: ” **Så snart foreningens formue er stor nok dertil, da er det tanken at bygge en stiftelse til trængende af foreningens medlemmer og deres hustruer til bolig for dem, og senere et ugentligt bidrag i penge til understøttelse**”.

Der var klart et behov, og man har måske ladet sig inspirere af ”Hillerød Borgerstiftelse”, oprettet i 1866 af byens spidser. Eva Holm-Nielsen, Hillerød Lokalhistoriske Forening, har i 1992 skrevet Borgerstiftelsens historie. Dens formål var dengang at skaffe fribolig for ”trængende Borgere og deres Enker”, så de ikke skulle risikere at komme i fattighuset på grund af alderdom og tabt arbejdsevne. ”Borgere” betød oprindeligt erhvervsdrivende med borgerskab i købstaden og disses pårørende.

Risikoen for fattighuset truede i høj grad byens ældre håndværkssvende, som normalt intet ejede udover deres arbejdskraft. Så det var naturligt, at Svendeforeningen tænkte på at skaffe boliger til trængende medlemmer. Det blev nu ikke gratis boliger og heller ikke til faste ugentlige bidrag til trængende medlemmer, men det blev til boliger til en yderst rimelig leje. Man tilpassede foreningens formål herom til, hvad man faktisk gjorde: ” **at fremskaffe billige lejligheder til ældre medlemmer**”.

Svendeforeningens boligbyggeri

Der gik 10 år efter formuleringen i 1885 om boliger, før der var økonomi nok og mulighed for køb af byggegrund. I 1895 købtes Svendedeforeningens første byggegrund for 2000 kr. af tømrermester J. Lange – ham Langesvej fik navn efter. Grunden fik adressen Margrethevej 14-16. Her lod Svendeforeningen opføre et hus med ti toværelses lejligheder. I 1918 gik man i gang med endnu et byggeri med 6 lejligheder, som fik adressen Margrethevej 20.

Svendeforeningens boliger fra 1895 (til højre) og 1918 (til venstre).

Under den anden verdenskrig i 1941 byggede man trods vanskelige materielle forhold endnu et hus med 6 lejligheder på Margrethevej 3, så foreningen nu rådede over 22 lejligheder, men dette antal svarede ikke til behovet.

Frederiksborg Svendeforening

Det meddeles herved, at der var indkommet .....stk.
ansøgninger til den ledige lejlighed.

Bestyrelsen har vedtaget at indstille

Fru/Hr. ....

.....

til at overtage lejligheden.

Med venlig hilsen
BESTYRELSEN

I 1952 opførtes så yderligere to huse på Margrethevej 18 med tilsammen 8 lejligheder og administrationslokaler for foreningen. Svendeforeningen rådede derved på 30 lejligheder, og der bygges næppe flere. Der er sket kostbare moderniseringer af de ældre lejligheder med bad, toilet og køkken, så de svarer til nutidens standard, og lejlighederne er meget eftertragtede.

Administrationen

Administrationen af 30 lejligheder er ikke så enkel en sag for medlemsvalgte formænd, kasserere og bestyrelser. Boliglovgivningen har i mange år været meget kompleks, og fejl og mangler i administrationen kan koste Svendeforeningen dyrt. For mange år siden havde en kasserer et underskud i

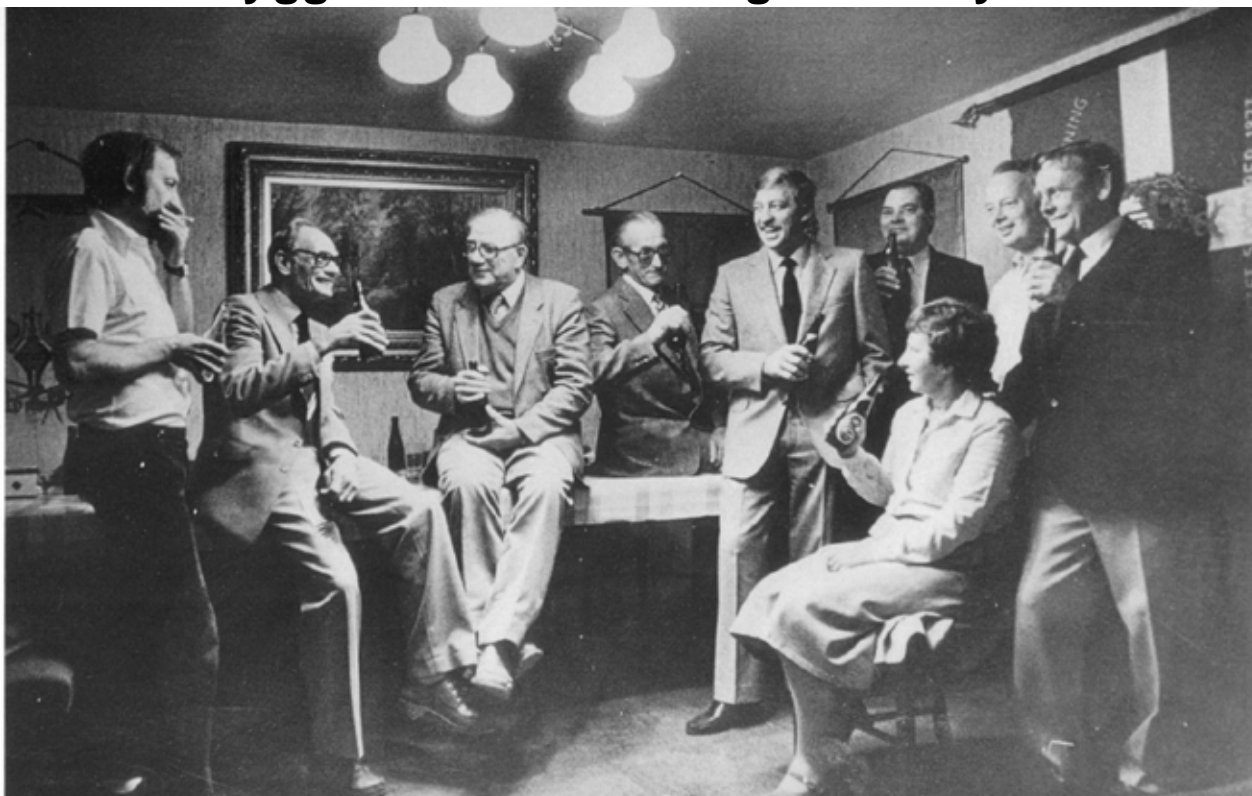

kassen, men klarede sig uden politianmeldelse ved en afdragsordning, men ellers kendes næppe tilfælde, hvor nogen har taget af kassen. Derimod har der været en periode, hvor huslejekvitteringer vist tilsyneladende kunne udstedes til nogle af lejerne på forventet indbetaling senere, men hvor det så nogen gange tilsyneladende har knebet for administrationen med at huske på, at lejen ikke var blevet indbetalt.

I 2006 besluttede bestyrelsen at overdrage den totale administration af Svendeforeningens 30 boliger til et professionelt selskab, som i forvejen administrerer mange lejligheder. Det gør FO-Byg & Bo A/S. Svendeforeningens bestyrelse bestemmer fortsat, hvem der skal leje ledige lejligheder, men derudover betaler man sig fra al den øvrige ejendoms- og udlejningsadministration til de professionelle folk i FO-Byg & Bo A/S.

Julehygge i Svendeforeningens bestyrelse

Siddende møbelsnedker Lis Henriksen, første kvindelige medlem af foreningen, som på et tidspunkt måtte acceptere, at kvinder kunne være håndværksuddannede og derfor medlemmer. Efter fire år kom hun i bestyrelsen, men trak sig ud, vistnok af utilfredshed med en vis lemfældighed i bestyrelsen. Hun kom senere i bestyrelsen igen og blev en meget aktiv næstformand næsten til sin død. Hun afslog konsekvent at blive formand, men omtales altid med stor respekt for sin indsats i bestyrelsen.

Svendeforeningen er politisk neutral

Dette blev sådan set afklaret i 1890-erne, hvor der var en del strejker mod forskellige lokale arbejdsgivere, som selvfølgelig ansatte strejkebrydere – såkaldte skruebrækkere. I Svendeforeningen foreslog så et bestyrelsesmedlem, at man skulle nægte skruebrækkere optagelse. Forslaget var i strid med vedtægten. Enhver faglært kunne jo optages, så på en generalforsamling afviste et stort flertal dette forslag som faldende uden for foreningens formål. Hermed var den neutrale linje lagt om ikke at gå udover foreningens formål. Medlemmer og bestyrelse kan have deres personlige politiske overbevisning, men foreningens formål og dermed dens virke falder uden for partipolitik.

Svendeforeningen i 2013

Svendeforeningens medlemstal er i jubilæumsåret 283. Beboerne i de 30 lejligheder skal selvfølgelig være medlemmer, men de andre kan jo slet ikke

alle forvente engang at få en af foreningens 30 lejligheder. Der er altså meget andet, som holder sammen på medlemskredsen. Årskontingentet er 300 kr. Man kan indmeldes, til man fylder 60. Det er nu muligt at blive medlem uden en håndværksfaglig uddannelse, men med andre uddannelser, f. eks. forskellige kurser, som kendes inden for 3 F's ikke-faglærte grupper.

Opgaverne for bestyrelsen er blevet overkommelige, efter at ejendomsadministrationen er udliciteret. Men der er stadig en stor opgave med kontakt til og mellem alle medlemmer, herunder foreningens årlige medlemsarrangementer, som kræver megen planlægning. De kan afholdes med stor tilslutning og til billige priser på grund af generøs støtte fra foreningens sponsorer.

Svendeforeningens bestyrelse takker derfor følgende sponsorer for støtte:

**Beckmann A/S, Danske Bank, Hillerød Dækcenter A/S,
Hillerød Pava Center, Kjærgaarden Auto A/S, Kontorland A/S,
Landinspektørfirmaet LE34 A/S, Michael Andreasen A/S,
ML Kloak ApS, Nordea Bank, Revisionsfirmaet Timevision,
Stark, Hillerød, Slagtermester Peter Avlund.**

Kilder til dette jubilæumsskrift:

Svendeforeningens arkivalier i lokalhistorisk arkiv på Biblioteket i Hillerød og i foreningens administration.

Anders Uhrskovs jubilæumsskrift ved foreningens 75 års jubilæum.

Eve Holm-Nielsens artikel ved foreningens 125 års jubilæum.

Tak for bistand til Lisbeth Schacht-Hansen, Lokalarkivet på Hillerød Bibliotek.

Om ALSØNDERUP-TJÆREBY LOKALARKIV

Oprettet i 1988 – ikke kun for medlemmer – alle er velkomne

Find arkivet: Kør til Alsønderup og ad Baunevej (vejen til Bendstrup). Kør ind efter skolen ved det lille skilt til Baunevej 12 og Rønnehuset. Gå til skolebygningen til højre og ad kældertrappen til lokale 014. **Åbent alle mandage 18,00-22,00**, men anden aftale træffes gerne med arkivlederen.

Arkivets post-, tlf.- og e-mail-adresse er hos **Arkivleder Lissi Carlsen**, Stutmesterparken 3, 2. sal, 3400 Hillerød. Tlf. 48 28 64 49. E-mail: lissi@carlsen.mail.dk. **Kasserer Jørgen Petersen**. Lyngbakken 6, Alsønderup, 3400 Tlf. 48 28 76 57. E-mail: sander.petersen@live.dk **Kon-tingent** 110 kr., par i alt 150 kr.: **Sponsorer** 500 kr, gerne efter behag mere. **Bank**. Nordea reg. nr. 2276 kt. nr. 8968504194. **CVR-nr.** 30320573. **Dette medlemsmagasin** 4 gange årligt, altid 20 sider, eget tryk. **Redaktør:** Ole Blåkilde, tlf. 48 71 38 62, e-mail oleblaakilde@mail.tele.dk .

ISSNnr: 1603-7561. **Modtagere af bladet:** Medlemmer, sponsorer, presse, Hillerød Byråds medlemmer, andre arkiver m. fl. **Eftertryk** tilladt med kildeangivelse. **Økonomi:** Lokalarkivet drives af ulønnede for medlemskontingenter, gaver, sponsortilskud og indtægter ved arrangementer. Hillerød Byråd stiller 80 m2 kælderlokaler til rådighed, men søges ikke om kontante tilskud.

Frederiksborg Svendeforenings bestyrelse i 2013

Ulrik Larsen, Kirsten Larsen (kasserer), Dorthe Dalgaard, Kasper Hansen, Poul Erik Jensen, Ole Stark (formand), Birger Nielsen.
Mads Østergaard var ikke til stede.. Foto: John Jessen Hansen.

Velkommen til jubilæumsreception
Vi, bestyrelsen for Frederiksborg Svendeforening,
indbyder til reception og lidt til ganen
på Svendeforeningens 140 års jubilæumsdag
lørdag den 5. oktober fra kl. 11 til 13.
i Svendeforeningens lokaler, Margrethevej 22, Hillerød

Det vil glæde os meget at se foreningens medlemmer,
sponsorer og samarbejdspartnere,
medlemmerne af Hillerød Byråd,
repræsentanter for de faglige organisationer,
for erhvervsorganisationerne og for kommunens forvaltning.
samt alle andre, som har interesse for Svendeforeningens virke.